

Kolektivizacija
veleku poljedelje

Regije
područje područje

Desetine 112p3

I. KOLEKTIVIZACIJA ŽIVLJENJA U NAŠI DOBI.

V S E B I N A

I. UVOD

II. KOLEKTIVIZACIJA ŽIVLJENJA V NASI DOBI

1/Individualizem in kolektivizem v družabnem razvoju na splošno.

2/Vnanji vzroki, ki nas ženejo v kolektivizem.

3/Idejni preobrat v kolektivistični smeri.

III. KOLEKTIVIZEM IN GLAVNI SOCIALNI PROBLEMI

1/Kolektivizem in kolektivizem,

2/Kolektivistična ureditev gospodarstva in njene težave

3/Kolektivizem in delavsko vprašanje

4/Kolektivizem no vodi k cilju.

IV. V ČEM JE REŠITEV?

1/Smotrna organizacija in vodstvo narodnega gospodarstva

2/Intenzivna socialna zaščita delavstva in drugih delovnih stanov.

3/Zlom kapitalistične premoči.

4/Organizirana borba pa idejni in nravni prerod.

I. KOLEKTIVIZACIJA ŽIVLJENJA V NAŠI DOBI.

Kern

I. Uvodna pripomba

Vprašanje kolektivizma stopa v naši dobi vedno bolj v ospredje, postaja vedno bolj pereče. *Na drugi strani domala vse, kar se da, da se naše življenje vsak dan bolj kolektivizira,*
 hočem reči, da postaja vsak dan bolj skupna, družabna zadeva, in zlasti čerda je ^{vedno} vsak bolj navezano na družbo in družabne razmere in ^{ta vedno} vsak dan bolj od njih odvisno. *kon'*

Na drugi strani pa se vedno več ljudi tudi idejno usmerja v kolektivizem, ^{ta} da iščejo v njem rešitev iz sedanjega teškega položaja. *Če bi se, kar bi se je mogoče samo eno leto izbirati med fašizem ali kolektivizem, Liberman je videl pravi pot in upalo naj*
 Zato, gotovo prav, da se s tem vprašanjem in razvojem *ofar*

nekoliko pogloblje seznanimo, zlasti, da si pogledamo, kaj je *na tem razvoju in njegovih niso vsi dobrega in nujnega*
 kaj je slabega, nezaželenega in nesprejemljivega. Na ta vprašanja bom poskusil odgovoriti v naslednjih treh predavanjih.

V prvem ^{bom poskusil} kolektivizaciji življenja v naši dobi, njenem obsegu in vzrokih.

V drugem predavanju bom poskusil pokazati, kakšen pomen *in volja* ima kolektivizem za reševanje glavnih družabnih problemov naše dobe.

in v tretjem predavanju bom poskusil pokazati, kakšen pomen ima kolektivizem za reševanje glavnih družabnih problemov naše dobe.

Posebno mlajši rod, ki težave spdpbnega družabnega življenja večinoma najbolj živo občuti, se v vedno večji meri oprijemlje kolektivistične miselnosti ter se zgrinja v komunistični tabor.

Pri tem je zlasti značilno, da gredo to pot premnogokrat ravno najbolj razboriti in neredko tudi najidealnejši ljudje, ter trošijo svoje dragocene sile in še dragocenejši idealizem za neuresničljive, utopične cilje. Namesto da bi smotorno delali za prepotrebno preureditev sodobne družbe ter na ta način učinkovito prispevali k izboljšanju družabnih razmer, se mnogokrat dobesedno žrtvujejo za prazne utopije v škodo sebi in družbi.

V tretjem predsvajnju bom poskusil v glavnih pote-
 zah očrtati v čem je rešitev težkih ^{demokratskih vprašanj} ~~socialnih~~ problemov, ki
 nas danes ^{čajo} ~~tlačijo~~ in ~~moramo~~ naznačiti pot, po kateri se
 utegnemo ~~izpolniti~~ ta cilj vsaj približno doseči.

Prihajam k prvemu predlogu!
~~1. o: Politični in demokratski~~

Na prvi pa - ... in karkoli skupno
 o demokraciji = politični v demokraciji
 razpravi - ...

I. KOLEKTIVIZACIJA ŽIVLJENJA V NAŠI DOBI.

1. Individualizem in kolektivizem v družabnem razvoju!

na splošno

Individualizem in kolektivizem pokneta po svojem osnovnem, če hočemo načelnem pojmovanju človeka in družbe dvoje povsem ~~nasprotnih~~ nasproti *h, nedružinskih pojmov.*

Individualizem snuje svojo zamisel družbe, njene organizacije, njenega življenja in zato tudi njene osebnosti iz individua. Individuum mu je, kakor pravi Schwer, "nekaj, kar je samo po sebi popolno in dovršeno... nekaj, kar je po svojem družabnem, gospodarskem in političnem pomenu produkt svojega lastnega dejstvenja in znanja; ~~znak~~ in "vse (njegove svobščine, zahteve in pravice izhajajo končno le iz njega samega in so v njem same zasnovane!"¹

Zato vidi individualizem začetek in izvor vsega družabnega življenja ~~v~~ posebniku. V njem, v njegovem bistvu, njegovih težnjah in potrebah, v njegovih željah in zahtevah leži tudi ves smisel ljudskega sožitja vobče. Individualizmu je družba samo nekaj "skupek posebnikov, njihove volje, njihove moči in njihovih dejanj, ni pa nič po sebi bistvenega, kar bi

moglo samo iz sebe dejstvovati in imeti lastne pravice. Kar druž-
ba v resnici je, velja in premore, ina vse od posameznikov, iz
katerih in po katerih obstoji. Družba je vedno zaradi posamez-
nikov in ne radi blaginje nekake namišljene skupnosti. ~~Družba~~
~~si torej veže posameznike, toda v resnici zavezujejo ti sami se-~~
~~bi in družba služi njihovim posebnim namenom in interesom. Druž-~~
~~ba nima dolžnosti, toda te dolžnosti so le pravice, ki jih~~
~~posameznik plača, da si zagotovi varstvo in koristi družabne~~
~~ga koristje.~~ Pravice, ki jih priznava družbi tudi tako,
individualistično pojmovanje, niso naravne, svojstvene pravice
občestva, ne izvirajo iz njenega bistva, marveč pomenijo le za-
časno in preklicno koncesijo nasproti družbi. Zato pa se po-
samezniki tudi ne smatrajo za ude nekake življenske družabne
celote, se ne čutijo drug drugemu zavezane in odgovorne za
občo blaginjo, marveč so le deležniki nekake ustanove za do-
ločen namen, kjer išče končno vsak le svojo korist. Temu
nazorranju je (potentsken) tudi vsa etika le individualna eti-
ka. Neke socialne etike, po katerih bi različne družabne enote,
predvsem družina, in država imele nasproti posamezniku
neke svoje lastne, iz njihovega bistva in namena izvirajoče
moralne zahteve, ne more biti." 2

Popolnoma drugače kot individualizem pa gleda na družbo in njeno organizacijo, na njeno življenje in njeno refotno kolektivizem. Kolektivizmu je osnova in izhodišče vse njegove zamisli družba. Smatra jo za prvotno, recimo primarno, prav kakor je za individualizem primaren individuum. "Skupnost je nositelj vse duhovne in materialne posesti človeštva, posamezen človek v vsem svojem bitju, postanku in inetju pa je njen dolžnik. V njej počivajo vse gonilne sile človeškega življenja in človeškega razvoja. Ne posamezen človek, marveč skupnost misli, sodi, govori, dela; mišljenje in čuvstvovanje množic je, v katerem se posameznik individualno odraža in lomi, kakor svetloba v prizmi. Posameznik je samo odtenek vrste in se konaj bolj razlikuje od nje, kot druga živa bitja od svoje vrste. Njeno duhovno, fizično in materialno bitje, ^{družbe} gospodarske osnove tega bitja tvorijo tla, iz katerih posameznik vznikne in se zopet vanje pogrezne. Posameznik je samo iz družbe in je končno samo radi nje. Kakor samo iz nje izhaja in se v njej popolnoma izgublja, prav tako tudi ne more ineti nikakega posebnega samolastnega smotra, marveč ~~služiti~~ mora služiti celoti in se zanjo v potrebi tudi žrtvovati." ¹

Individualizem vodi dosledno zamišljen in izpeljan v nekak idealni anarhizem, kjer žive posamezniki sicer še ved-

no drug poleg drugega, toda vsak zase, povsem svobodno in neodvisno od drugih ljudi, zlasti še povsem svobodno in neodvisno od "družbe", ki je v tem primeru prav za prav niti ne bi bilo.

Seveda je tak red ^{dejansko} praktično popolnoma nemogoč. Zato se individualizem praktično kaže in uveljavlja predvsem kot liberalizem, bodisi verski, politični ali gospodarski.

Dosledno izveden kolektivizem pa vodi v skrajni komunizem z vsemi posledicami, ne samo glede zasebne lastnine, ki jo popolnoma odpravlja, temveč tudi glede ostalih osnov običajnega sožitja, ~~v prvi vrsti glede svobode v izbiri dela in~~ ~~konzuma, ki se ž njim vobče ne da združiti.~~ Komunizem podreja posameznika, in sicer nujno in na vsaj črti, tudi v njegovih najbolj osebnih zadevah, družbi oziroma njenim organom, njihovi volji, njihovim zahtevam in ukazom. V komunističnem družabnem redu je človek samo še številka brez kakršnihkoli posebnih, individualnih lastnosti in sposobnosti, torej tudi brez slehernih individualnih potreb želja in zahtev. Zato in predvsem le zato ne dovoljuje komunizem nikakega zasebnega imetja, marveč hoče, da je vse le skupna, družabna oziroma državna last.

Bistvena, najbolj značilna poteza komunizma in komunističnega družabnega reda je [torej] predvsem ta, da se v njen vse delo vrši po naročilu oziroma zapovedih in pod nadzorst-

vom vodilnih družabnih ali državnih organov. Skratka, namesto svobodnega, vsaj načelno svobodnega dela stopa v komunističnem sestavi predpisano, ukazano, torej prisilno delo. Prav tako ureja in deli komunizem tudi hrano, obleko, sploh vse, kar ljudje potrebujejo. Namesto svobodno, po individualnih potrebah, željah in okoliščinah ravna, se preskrbe z vsem potrebnim stopa javno, družabno oziroma državno, po običajnih vidikih urejeno skrbstvo.

Iz tega se jasno vidi, ~~kako površno gledajo na ko~~ ^{da je nepravilno - sledi, potem} ~~munizem tisti, ki mislijo da tiči njeno bistvo~~ ^{komunizem} predvsem le v zanikanju zasebne lastnine. V resnici gre pri pravem komunizmu za mnogo več. Gre za to, da se človek popolnoma utopi v družbi, da izgubi sleherno sled svoje osebnosti, da postane zgolj člen v brezkončni verigi drugih, njemu povsem enakih členov.

^{x x x}
Realno, praktično življenje seveda ne pozna takih nasprotij, kakršno predstavljata individualizem in kolektivism v svoji najbolj dosledni in logični zapisi. Resnično življenje teče nekako med tema dvema skrajnostima. Včasih prevladuje individualistično naziranje, in družba se uravnava večinoma po njem, včasih pa stopi v ospredje kolektivistična zamisel družbe, z njo pa prevlada tudi kolektivistična organizacija ljudskega sožitja.

Čeprav stojita individuuum in družba oziroma občestvo drug nasproti drugemu ter se neprestano med seboj borita za premoč, prav tako se bje neprestan boj ~~z~~ nadvlado med obema ideologijama, med obema naziranjima, individualističnim in kolektivističnim. Kadar prevlada eno stališče, se kmalu pojavi/odpor proti njemu s tem večjo silo drugo, nasprotno naziranje. In ko to zmaga ter zadobi premoč v družbi, izzove kaj hitro nov odpor proti sebi. Če opazamo v zgodovinskem razvoju človeške družbe nekak ritem valovanja med individualističnim in kolektivističnim naziranjem, med individualističnim in kolektivističnim družabnim redom.¹

To je ~~nekak~~ v naravi meri ~~poznan~~ naravna posledica tega ker smo ljudje ~~čisto~~ omejeni in materialno nepopolni pa se prav radi tega neprestano zaletavamo iz ene skrajnosti v drugo, nasprotno. Vendar se zdi, da imata individualizem in kolektivizem z družabnim življenjem in njegovimi osnovami še drugo, tesnejšo zvezo. Če prevladuje v družbi zdaj individualistično, zdaj kolektivistično naziranje, in če je družba ~~čisto~~ individualistično urejena zdaj bolj po prvem, zdaj bolj po drugem, ni to samo izraz nekakega, bolj ali manj slučajnega ritma v razvoju, marveč je utemeljeno tudi v stvarnih osnovah vsakokratnega ljudskega sožitja.

"V mladostni dobi narodov je posameznik, kakor pravi zopet Schwer, globoko vključen in zpleten v družbo in družabno življenje. Ves se utaplja in izgublja v mišljenju, čustvovanju, hotenju in življenju skupnosti....Vse /kulturno/ ustvarjanje je brezosebno....vse kulturni razvoj je kolektiven. Tradicija, navšade, običaji, pravo ~~to~~ to so tista trdna pravila, s katerimi družba posameznika obvladuje in katerih ne more nihče kršiti, ako se noče sam iz družbe izključiti." ¹

Polegona pa, "ko prične posameznik dozorevati -pravi dalje isti pisec - odpre oči, se kot osebnost močneje uveljavi ter poseže odločujoče v dogodke. Najprej posamež, v izrednih osebnostih in še to obotavlja se in neodločno; pozneje pa stopi držneje v ospredje, ne neneč se za neje, ki mu jih stavi občestvo, ~~se~~ ~~strece~~ ~~vezi~~ strogo urejenega življenja ter prevzame končno povsod, v znanstvu in umetnosti, gospodarstvu in državi vodstvo in vtiano vzem ten poročjem in tvorban pečat svobodno udejstvujooče se osebnosti." ²

Tako se je vsaj kolikor danes poznamo zgodovino-zgodilo prvič v starem veku, ko je vzporedno s kulturnim, gospodarskim in posebno še političnim razvojem in napredkom prvotna, občestvena organizacija razpadla in je na njenem mestu zavladal individualizem. To je bila na eni starni doba

lnega sestava so za preveč ovirale v njegovem osebnem razvoju; zato je pričel rovatiti proti osnovam tega sestava, dokler jih ni popolnoma onajal ter si odprl pot svobodno pot v vseh panogah življenja.

Najprej se je to zgodilo v Italiji za časa renesance, te znamenite dobe največjih individualnosti, največjih osebnosti v zgodovini. Za tem pa je individualizem tudi v drugih deželah naglo ~~napredoval~~ znagoval na vseh področjih družabnega življenja. V pravu je prodril s teorijo individualističnega naravnega prava, v državoznastvu in politiki z naukom o "družabni pogodbi" /Rousseau: Contrat social/ ki pomenja višek družabnega individualizma, v gospodarstvu z individualistično gospodarsko teorijo in praktičnim gospodarskim liberalizmom.

Seveda ~~je~~ je tudi ta individualizem zašel v krajnost ter se spridil. Toda namesto razpada, ki je v starem veku sledil pretiranemu individualizmu, in njegovim izrodkom, se v naši moderni dobi pojavlja nov val kolektivističnega mišljenja in kolektivistične družabne ureditve.

Vzrokov tega pojava je več. Nekateri so bolj vnasnji, kakor bomo videli predvsem tehnični, drugi pa so bolj notranji, idejni.

Ob razvoju tehnike - gospodarstva

Tako so nastala velika industrijska, trgovinska prometna trgovinska in bančna podjetja, ki so dala modernemu gospodarskemu in v nemali meri tudi družabnemu življenju kodaktivitičen značaj.

Industrija je proizvajala na veliko, za trg in njegove neznane odjemalce najrazličnejše blago, kakršnega prej večinoma niti poznali niso ter si ga sami večinoma niti tudi ne bi mogli pripraviti. Za zaled naj omenim samo, da se je poraba bombaže v toku zadnjih sto let nekako popetdesetorila. Svetovna produkcija sladkorja pa je v drugi polovici preteklega stoletja narasla od 1 1/2 milijona ton na 11 milijonov ton. /W 143,65 /Produkcija nafte oziroma petroleja na vsem svetu je v letih 1850/60 znašala 100.000 baril. Konec 1900 stoletja pa 100 milijonov sodov. Do leta 1930 pa je narasla poskočila celo na 1 milijardo 400 milijonov sodov. /W 65 / in premoga

↓ Še glede železa / naj dodam per številke: V letih 1807 do 1929 narasla produkcija železa

Produkcija železa je v letih 1807 do 1929 narasla		
	na Angleškem	od 255,000 ton na 7,700.000 ton
	na Francoskem	od 225,000 " " 10,400.000 "
v Nemčiji	35,000	13,200.000
v USA	24,000	43,300.000

⌒

Druka punga - a onbe
& Pan dji'

haditah ipoh.

15 Rp

Druka " "

100 Rp

ip(1)

" "

200 Rp

v Severnosmer, Zer. držav. od 24,000 ton na 43,300,000/w66,
Svetovna produkcija petroleja ~~xxxxx~~, ki je bila v letih 1850/
60 100,000 sodov letno pa je posočila proti letu 1900 na 100
~~milijonov, leta 1930 pa celo na 1,4 milijarde sodov. /W 65/~~

Trgovina in promet sta spravljalta vsakovrstne polj-
ske in industrijske produkte po vsem svetu na trgiskala zanje
oajemalce ter skušala z reklamo vzbuditi v ljudeh nove po-
trebe. Tako so ljudje pričeli kupovati na trgu ne le različno
in podobne potrebščine
oročje kakršnih si sami doma niso mogli izdelati, temveč
tudi ~~xxxx~~ blago za obleko in vsakovrstna živila. Pri vsem tem
je imela važno vlogo tudi moda, ki je ljudem v vedno večji
meri predpisovala, ~~xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx~~ kaj smejo upo-
rabljati, zlasti kako se morajo oblačiti, vobče kakoe smejo
živeti. Na ta način so se ljudje vsak dan bolj tesno, da, živ-
ljenske navezovali na domači in svetovni trg. // *70 - in dolhory*

2000 mil. Leta 1800 je znašala svetovna trgovina 2 milijardi
mark, leta 1870 je dosegla že 38 milijard, ⁱⁿ 1900 79 milijard,
do leta 1913 pa je poskočila že na 160 in leta 1929 celo na
284 milijard. Na glavo prebivalca je zunanja trgovina narasla
v letih 1830 do 1910:

na Angleški od 72 mark na 453 mark

v Franciji	od 22	mark na 260	mark
v Nemčiji	" 24	" " 257	"
v Rusiji	" 9	" " 40	"
v Avstro-Ogrski	" 13	" " 88	"
v Italiji	" 13	" " 123	"
na Španski in Portugalski	" 15	" " 157	"
na Nizozemski	" 114	" " 1657	"
v Belgiji	" 78	" " 841	"
na Švedski in Norveški	" 32	" " 242	"
v USA	" 40	" " 150	"

Priloga
Priloga na orbe
v Nam. Dji
salitita 19th. 10th
1813 2300 1/2
Anglija je pred sto let pridobila in
veliko držav in do
na se p. v. h. l. s.
zanimanje 45%
St. 50%
(Pol leta svojih vel
more, s. l. p. r. e. u.
iz z. m. s. !)
Nam. Dji
1822 in 18 p. d. h.
1910 26 u

Kratko snemo torej reči, da je zunanja trgovina v večini evropskih držav v toku zadnjih sto let podestorila in še za več pomenila. *Je* ~~328/305 (11.17)~~

Kako silno je v tej dobi narasel tudi ves prometni aparat, ki nas gospodarsko in tudi kulturno navezuje na ves ostali svet nam kaže naslednji preled o razvoju glavnih prometnih sredstev:

Železnic je bilo leta 1840 na svetu vsega 7,400 kilometrov. Do leta 1890 je to število naraslo na 617,000, leta 1910 pa je že preseglo eno milijardo kilometrov. Leta 1928 je bila skupna dolžina vseh železnih na svetu okroglo 1 1/2 milijarde kilometrov.

Trgovina in promet sta spravljalala industrijske in poljedelske produkte po vsen svetu na trg, iskale zanje odjemalce ter skušala z reklamo vzbuditi ljudem nove potrebe. *Na to način*
sta mah dan bolj uspešno uverovali ljud. na trg.

Leta 1800 je znašal vsa svetovna trgovina 2 milijardi mark, leta 1870 ² 38 milijard, 1900 79, 1913 160 in 1929 284 milijard mark.

Na glavo prebivalca je ~~znana~~ zunanja trgovina narasla v letih 1830 do 1910: ^[Leta] ~~XXXX~~ II 328. Kratko zunanja trgovina v večini evropskih držav se je v toku zadnjih sto let podsetorila in še za več namnožila.

Trako bilo je uporabljen vsi prometni aparat, ki nas uvrstijo v civilizacijo, ki je postala pa tudi vsa na svetel svet
Problema
Trgovina kaže tudi razvoj prometnih sredstev:

Železnice na svetu:

1840....	7,600 km	<u>Tonaža ladij, ki so pristale v velikobritanskih pristaniščih:</u>
1890...	617.000 "	1800 2,1 mil RT
1910..	1,030,000 "	1850 7.1
1928	1 ^{1/4}	1900 49,1
		1912 76,2

Prostotina ladij, ki so vozile skozi suški prekop:

1871/75	1,3 RT
1891/95	8.1 milijon
1901/05	12.1
1929	26,1

Hamburg:	1851/60	1,5 milijon RT
	1881/90	7,7
	1913	28,6

Avtomobili:

1895	3000
1910	468,000
1926	22 milijonov

Še o razvoju osebnega prometa naj dodam par števil:

Pošta in železnica v Nemčiji ^{sk} so prevozile leta 1834 1 milijon ljudi, leta 1900 850 milijonov, 1929 pa kar dve milijardi oseb.

Tako silen razvoj gospodarstva in vsakovrstnih prometnih naprav je bil seveda mogoče le na ta način ker se je v tej dobi tudi kapital silno množil. Naj omenim samo, da so leta 1812 cenili angleško narodno prenoženje na

Svetovna trgovina

1860	2 milijardi	RM
1870.....	38	" "
1900.....	79	" "
1913.....	160	" "
1929.....	284	/?/

Kapital se je množil: Naj omenim le:

Angleško narodno premoženje so leta 1812 cenili na

2,7 milijarde funtov, 1875 na 8,5, 1914 pa na 15 milijard funtov ali okroglo 3300 milijard dinarjev.

Nemški narodni dohodek je bil 1885 15 milijard mark,

1895 25 milijard, 1913 46 milijard, 1930 70 milijard mark ^{uzgotovi}
tega premoženja in dohodkov je rastla doma ^{se je zbiral v velikih denarnih kovčkih, ki so služili} indu-

strija, ^{potem} pa so pa ta kapital nalagali tudi v tujih ^{valutah} državah: Leta 1914 je imela Anglija v tujini 18 milijard dolarjev,

Francija približno polovico tega /8,7 milijarde/ Nemčija pa 5,5 milijarde. Skupno te tri države 32 milijard dolarjev ali nekako 1,500 milijard dinarjev.

+++

Pa še v drugem pogledu ~~ni~~ je dal opisan razvoj modernemu gospodarskemu in družabnemu življenju povsem nov smisel in značaj.

Prej ~~nikoli~~ je prevladovalo tako zvano naturalno gospodarstvo. Ljudje so v glavnem sami izdelovali pridelovali in izdelovali kar so doma potrebovali. Živeli so vsak svoje samostatno in neodvisno gospodarsko življenje.

Sedaj je stopilo v ospredje moderno denarno oziroma menjalno, dosledno po pridobitnih vidikih uravnano gospodarstvo. Stari način gospodarskega življenja se je ohranil le v oddaljenih od prometa in trga odločenih kmečkih krajih. Povsod drugod pa je prejšnja gospodarska samostojnost ginila. Moderno gospodarstvo se namreč osredotočuje v velikih podjetjih, ki zahtevajo obilo kapitala. Teža pa nima in ne more imeti dovolj vsak. Imajo ga le razmeroma redki posredci in njihove (kapitalistične) združbe.

Posledica tega je da je v modernem življenju največ ljudi primoranih iskati si dela in zasluga v tujih podjetjih in službah. Samo na ta način lahko pridobijo sredstva za živ- ljenske potrebščine. Woytinski, čeni da živi danes polovica ljudi od zasluga

Woytinsky: V Evropi polovica ljudi navezanih na zaslužek v tujih podjetjih in službah. To pomeni: toliko ljudi je danes ~~xxx~~ z vso svojo eksitenco odvisnih od razmer na delovnem trgu: ^{od tega} ~~ali~~ sploh dobe delo ⁱⁿ pod kakšnimi pogoji. Na drugi strani pa je zanje bistveno važnosti ~~pod kakšnimi pogoji~~ ^{z kakšnim} ~~si~~ lahko na trgu kupijo svoje potrebščine.

Pa tudi kapitalistični podjetniki, o katerihbi na prvi pogled sodili, da žive ^{edno} zares povsem samostojno in neodvisno gospodarsko življenje so vsevprek zvezani in odvisni ~~podoben Napperj je na ameriškega podjetje, ki mu vežo,~~ koliko kapitala ima, oziroma pod kakšnimi pogoji ga lahko dobi, kako po kakšni ceni mora plačevati sirovine, stroje, orodje, delace. Pod kakšnimi pogoji lahko ~~prodajati svoje blago~~ proda svoje blago na trg, za kakšno ceno ga lahko prodaja. Tako je ~~torej~~ tudi kapitalistični podjetnik vsestransko odvisen od trga in tržnih razmer. Izkušnja, Danes ga vidite kako se še vozi okrog v elegantem avtomobilu, ~~in~~ ker mu podjetje dobro uspeva in ima vsega v izobilju jutri čitate v leustih da je v poravnavi sli celo v konkurzu.

Tako torej ~~xxxx~~ je nastakla iz opisanega razvoja vsestranska ~~xxxxxxxx~~ meesebojna povezanost in odvisnost Da bi tej negotovosti ~~xxxxxxxx~~ kolikor toliko izognili so se podjetniki ~~xxxxxxxx~~ pri

Škoda zares samostojno pogodbenje je bilo vseh delu
ne avto.

čeli organizirati v kartelih, trustih in koncernih, delavci pa v strokovnih organizacijah.

Toda uspeh tega je bil za veliko večino še večja nesamostojnost še večja odvisnost. Karteli trusti koncerni so zlasti nad manjšimi podjetniki dobili največkrat povsem neomejeno oblast. Strkovne organizacije pa so sklepale ~~se~~ v imenu delavcev in nameščencev posameznih podjetij, njihovih skupin in celih panog za vse obvezne kolektivne pogodbe. Tako je postala tudi usoda delavca in nameščenca popolnoma odvisna od kolektivne ureditve njegovega mezdnega oziroma službenega razmerja, to se prvi od tega kako je vodstvo strokovne orga- nizacije uselo zastopati njihove interese. Lepo se je ta odvisnost pokazalo ob priitiki štrajkov.

+++

Vsa ta nesebojna povezanost in pa neprav za prav še ne upravičuje ^{prav} govoriti o kolektivizmu. Kolektivizmu v bistvu se je namreč spremenilo samo to: prej so bili ljudje odvisni od letine, suše in moče, rixixixixixix ter raznih uin, sedaj od ponudbe in povpraševanja, rixixixixixix od konkurence in gospodarskih kriz. Pravi kolektivizem pa vse to še ni. Kljub vsej nesebojni povezanosti in odvisnosti je namreč v vsej tej dobi teklo vse gospodarsko življenje vsaj načelno svobodno pod liberal-

nimi gesli neomejene svobode v pridobivanju kapitla in razpo-
laganju ž njim. Gospodarstvo je bilo po tem pojmovanju vendarle
še zgolj zasebna zadeva njegovih neposrednih udeležencev in
 interentov.

ind. liberalno

Strahotne socialne posledice tega sistema so sicer
državo prisile, da je kmalu pričela posegati v ta dozdevno
svobodni tok in ga kolikor toliko urejati. Posebno položaj
žensk in otrok v začetni industriji je silih k temu. Vendar
se je država pred vojsko le počasi in skrajno oprezno vmeša-
val v te zadeve.

Med vojsko in po njih pa se je vse to bistveno
spremenilo. Izredne vojno razmere so državo prisile da je mo-
rgala intenzivno voditi in urejati gospodarsko življenje. Tako
Ko je bilo vojske konec so sicer zelo mnogi mislili, da se
bo hitro znova povrnila doba prejšnjega liberalnega ~~gospodarstva~~
kapitalističnega gospodarstva,

~~Toda izrednih ~~razx~~ gospodarskih ~~razmer~~ ki jih je~~
~~vojska povzročila ni hotelo biti konec. Vojska je namreč popol-~~
~~noma uničila~~

Kapitalizem je začel bujno cveteti. Potreba nagle
obnove opustošenih pokrajin in silno pomanjkanje najraznovrstnej-
šega blaga vse to je vzbujalo upanje, da je šele sedaj nasto-
pila ~~slaba~~ doba kapitalističnega napredka in razvoja.

Velika kapitalistične združbe so razle kot gobe po
dežju: Nemčija leta 1925 ca 3000 kartelov. V vsej Evropi leta
1929 ca 140 velikih mednarodnih kartelov.

Toda izrednih razmer, ki jih je povzročila vojska ni
hotelo biti konec. Vojska je namreč popolnoma uničila

19

+++

Neizogibna posledica tega je bila da ^{skladno} se je vse gospo-
 darsko življenje z vsemi svojimi socialnimi odnosi ~~spolitizirano~~
^{močjo} ~~močjo~~, je postalo v največji meri ~~odvisno od~~ zadeva gospo-
 darske in socialne politike držav.

"ajbolj vidno in izrazito pa se je to pokazalo med
 vojsko in po nji. Že med vojsko so države po pritiskom izred-
 nih prilik zelo intenzivno posegale v gospodarsko življenje
 in njegove odnose.

Ta, izredni razmere pa ^{potem ko se je končale} ~~z zaključkom vojske~~ ni bilo
^{može prechale} ~~koncu~~ in jih tudi še danes ni. Vojska je namreč popolnoma uni-
 čila prejšnje "gospodarsko idilo", ko so se posamezni razvitej-
 ši industrijski narodi bogatili na račun tujih dežel, kamor
 so za razmeroma visoko ceno prodajali svoje izdelke in tam-
 kaj nalagali svoj kapital, ~~Tako~~ in prejenale
 zanj visoke obrasti ⁱⁿ dividende itd. Tako je n.pr. Anglija ^{lahko} je
 po tretvi Sombarta plačala pred vojsko polovico uvoženega blaga
 samo z dohodki od kapitala ki ga je imela naloženega v tujini.
 Praktično se to pravi da je prejenala polovico uvoza zastonj.

Vojska pa je vse to postavila na glavo. Evropska indu-
 strija je izgubila dobršen del prejšnjega trga, ^{financirano} njen položaj
^{vojsko} na svetovnem denarnem trgu pa je prevzela Severna Amerika."

Vojaka pa je vse to postavila na glavo. ~~XXXXXX~~ Ne samo da je Europa med vojsko silno obubožala, tako da je njen finančni položaj na svetovnem trgu prevzela takoj po vojski Severna Amerika. Poleg tega so se izveeuropeke dežele ~~XXXX~~ med med vojsko industrializirale. /II266/

industrializacije.

Podoben proces se je pričel po vojski tudi v vzhodno evropskih agrarnih deželah. Posledica tega je bila da so industrijske dežle vedno bolj izgubljale tudi evropski trg. Zato so pričele umetno pospeševati in podpirati domače polejdarstvo, prav kakor so agrarne dežle ščitile svojo mlado industrijo.

Carinske pregraje med državami so rasle /268/

V ospredje je stopila kljub vsemu poudarjanju o potrebi in nujnosti svobodne mednarodne trgovine in kljub vsem mednarodnim gospodarskim konferencam in njihovim rezolucijam misel narodno gospodarske avtarkije. Posledica tega je bilo seveda umetno pospeševanje posrednih gospodarskih panog z vsa kovratnimi ugodnostmi.

To pa vodi nužno do intenzivnega narodno gospodarskega vodstva. Prvi in najodločilnejši korak so storili v tem pogledu Rusi, za njimi Musolini in Hitler, Kemal paša itd

Skratka prevladala je ideja pravega resničnega ~~in~~
~~kolikor~~ kolikor mogoče zaokroženega to se pravi
lastnim domačin potrebam ustrezaajočega narodnega gospo-
darstva. Misel takega pravega narodnega gospodarstva pa ne do-
nušča gospodarske svobode in z njo združenega slučanja in
negovotvega gospodarskega razvoja temveč zahteva v tem po-
gledu smotrni načrt in strogo po njem uravnano ~~in~~
intenzivno gospodarsko politiko.

~~Pravni in gospodarski, ali je tako~~

27/9

Posledica tega razvoja je bila da je kljubvsemu govornjenju o potrebi in nujnosti svobodnega mednarodne trgovine stopila bolj in bolj v ospredje nisel narodno- gospodarske svtarkije.

Hkrati ste pa jo resda ted. ted. pobude
straniji rjevniji proizvodnje, produkciji - konsumu.
Carinske neje med državami so rasle: II 268

Začelo se je umetno pospeševanje tistih gospodarskih panog, ki je v posedinih državah doseđaj niso prav razvile.

Industrijske dežele so pričele umetno pospeševati in podpirati domače poljedlstvo. Italija, Nemčija. Bitka za žito.

(Cohementar i urm. cer.)
Statistika: *Cerinec 1813-1828; Vdla 1813-1817; Italija 1815-1817, Nemčija 1818-1822,*
Italija 1815-1817, Belgija 1816-1817, Vd. Bnt. 0-17. (II 268)

Agrarne dežel so se inmetno industrializirale.

Posledica zastoj mednarodnega trgovine in potreba še večjega intenzivnejšega poseganja v naravni tako gospo- darskega življenja.

Prej je bilo uspeh zasebnega gospodarstva odvisen od menjalne konstelacije na svetovnem trgu, sedaj je postal neprimerno bolj odvisen od carinske in sploh gospodarske politike domače krž države in tujih držav.

Na drugi strani pa je država po vojski tudi mnogo intenzivneje posegla v socialne odnose gospodarskega živ- ljenja. Socialna politika je postala inetnzivnejša

D domni čas, krogjeurba - venustus neprav, potreba
redita ted - otwh. kolektivna proizvodnja, socialna pravica

~~1913~~ 22
Posebno je narasel pomen kolektivnih pogodb: V Nem-
čiji 1913 komaj 2 milijona delavcev in nameščencev 1922 že
14 milijonov. Avstrija 1913 253 pogodbo, 6478 obratov 92.000
delavcev, 1928 2976 pogodb, 164.000 obratov in 1 milijon delav-
cev. Čelka približno enako - Italija: do srede 1932 nad 10.000
kolektivnih pogodb, polovice odobrenih. Rusija enako.

Pa še v drugem pogledu važen napredek. Prej so kolektivne
pogodbe veljale samo za tiste, ki so jih sklenili /organizi-
rane delavce in podjetja, ki so pogodbo sprejela /Po vojski pa
so pričeli pogodbe proglašati za obvezne za celo panogo.

*Priloga je sestavljena iz 2 delov: 1. del je seznam kolektivnih pogodb: pred vojno s
Nemčijo 2. del je seznam kolektivnih pogodb: po 14. maju 1918, Avstrija 1918 2. del je seznam
647 kolektivnih pogodb: 1920 -9/b-*

~~Obveznost kolektivnih pogodb:~~ Nemčije: do konca 1927
proglasili kot obvezne 22,752 pogodb. V fašizmu velja to kar
načelno: ~~Slovo~~ Šansko tudi v Rusiji.

Povsod velja pravilo da individualna pogodba ne
ne sme biti za delavca ali nameščenca neugodnejša.

Ločeno! V Nemčiji kolektivno!

Razširjenje socialnega zavarovanja: 1925

Bolniško zavarovanje: na Danskem 42,6%, v Veliki Bri-
taniji 35,7%, Avstriji 34,3%, Nemčiji 30,5% Švici 29,9% Norveški
22,0% Češkoslovaškem/1924/19,2, Švedskem 14,8 Ogrskem 11,6
Belgiji 11,4 Jugoslavija 1934: 664.000 z družinální člani
1,3 milijona ali 9%. Prej krizo 1,5 milijona na 10,5%

Slovenija 1932 15%.

Bolniško zavarovanje v 31 deželah 90 milijonov

*Nezgodno število 54 dežel
130 milijonov*

Onemoglostno starostno in posartno zavarovanje

po podatkih Med urada dela 1933 v ca 30 državah okrog
100 milijonov / brez mornarjev železničarjev in javnih uslužb/.

1/5.837 127 125 milijonov

Zavarovanje za primer brezposelnosti 1931 36 milijonov

Družinske neizdatke: 1918 ustanov. 1932 razširjeno na vso
državo /Francija/ maja 1934 100.000 obratov, 3,4 milijona
delavcev in nam. ko bo izvedeno 7 milijonov delavcev in
nameščencev.

*Fašo je ne vniži izki prevladala kolektivna
medtem planih socialnih odločitev.*

Mednarodna delavska zaščita. Mednarodni urad dela:

motivacija: Če ~~nikomur~~ katerikoli narod ne uvede glede dela zares človeškega stanj režima, ovira s tem druge, kiarode, ki bi radi izboljšali položaj delavcev v domači deželi. /Uvod v XIII del versilske miravne pog. /II334

Do 1. julija 1935 44 konvencij in približno toliko priporočil. §50 ratifikacij.

60 se 7. 1935

Tudi v mednarodnem pogledu tesnejša povezanost in medsebojna odvisnost držav. Društvo narodov. Bank Problem kolektive varnosti. Sankcije.

+++

Vse te spremembe n narodni kakor tudi mednarodni gospodarski in socialni politiki pomenijo silno močan prebrst k kolektivizacija vsoga javnega življenja.

Boljšanje " bolj jasno se to vidi boljševizmu fašizmu in, nemški narodnem socializmu, Rooseveltovih reformah, kooperacijskem gibanju itd.

šele med krizo

ne more biti drugje

Vendar prav posebno jasno se je pokazalo da zlasti moderno gospodarsko življenje

xxx

~~Med krizo pa se je še neprimerno bolj vidno pokazalo da moderno gospodarstvo ni in ne more biti zgolj zasebna zadeva. Velepodjetja in velebanke imajo ~~maximijem~~ narodno gospodarski in socialni značaj in pomen, da daleč presega zvebnno odgovornost njihovih lastnikov in upraviteljev.~~

Zgledi: Avstrija in polom Kreditanstalta: 1931:

~~Zguba 140 mil. šil./1,150 mil din/Ena tretjina industrije je bila v nevarnosti. Pomoč: 100 mil. šil. 1100 mil. šil. jantva. /9 milijard din/3/4 industrije je prišlo pod odličilni vpliv Nemčija, in druge države. Od 1931 je vsega skupaj dala Avstrije za kritje zgub bank 1 milijardo šil /drž, proračun 1,6 mil/Dvoje inozemskih posojil/1931 in 1933/.~~

~~Na vsenu temu, dodamo še nekaj podatkov o naraščanju državnih in komunalnih podjetij in bank, ne glede na gospodarsko krizo:~~

~~Vse ta dejstva kažejo jasno, da bčimo s ~~svobojnaxkompx~~ v gospodarskem življenju tu s pogledom na njegove socialne odnose že zelo globoko v kolektivizmu.~~

~~Najbolj je to vidno seveda v boljševizmu, fašizmu, neuškem narodnem socializmu, Roosweltovi gospodarski in socialni~~

10/a

25
Banka
Bank
Bank

Neučija za sanacijo bank, 1 milijardo mark, Industrija
kolikor je znano pol milijarde. Francija ^{bank} samo za likvidacijo
Banque National de Credit nad 2 milijardi. Sanacija Banque
de Alsace et de Lorraine skoro 1 milijardo. ^{bank} Samo 1931 so razne
evropske države žrtvovale za sanacijo zasebnih bank iz jav-
nih sredstev ca 2 milijarde in pol mark ali nad 30 milijard
dinarjev.

Sanatbank, Kreditbank, Commerzbank
Deutsche.

25/9
interwar

Vsa ta dejstva so jasno pokazala, da ni in ne more biti vseeno, kako kdo razpolaga z desetlinami in stotinami milijonov, kam in kako jih nalaga, kako svoje podjetje upravlja kdaj v polnem obsegu obratuje, ali kdaj ~~xxx~~ svoj obrat ustavi.

Pod kakšnimi pogoji zaposluje stotine in tisoče delavcev, jih nanovo sprejema v delo ali odpušča itd itd. /Češki zakon

o ustavljanju obratov/ *v tej zadevi*
foto so delovni pogoji in inkubirajoči

polje korporativne fikcije, vsi in.

Dejansko tudi vidno da se države posebno zadnja leta ~~intenzivno posegajo~~ v gospodarsko življenje prisilna karte-

~~lizacija, prisilna organizacija delodajalcev in delavcev /korporacije/~~, *Bohemia, foto, budim, Ruzvelt.*

Pa tudi sama je država prevzela vedno večji del gospodarstva. "araščanje državnih komunalnih podjetij in bank.

Statistika. Celokupne finančne potrebe velesil pred

vojako 10-14% pevojni dobi 20-25%. Pri nas prej 80 milijard

redaj ~~xxx~~ med 30 in 40. Samo državni proračun ca 1/4. Socialne

dajatve v Nemčiji 1913 1,7 ¹⁹²⁹ ~~potrošniki~~ 7,7 milijarde /brez vojnih invalidov vdov in sirot/ II 61/ Investicije v Nemčiji od

1924 - 1928 dobiv 43 v jama *Theodore Dreiser*

Po izjavi Schachta konec 1931 70% ~~javnih~~ kredit nih

bank v javnih ~~okrah~~. *Pa nas Hipotekarna banka, Potka*

Theodore Dreiser. 1929!

Danes to bo res!

Že leta 1929 Teodore Dreiser: naglasil da je le majhen
korak od gospodarstva kjer je vse organizirano v karteli in tru-
stih pa do sovjetskega sistema državnih trustov le majhen
korak. Koliko bolj velja tores, vza Amerijko in Evropo, da med
njenim ~~gospodarskim~~ pa ruskim kolektivističnim gospodarskim
sistemov ni tako velike razlike kot bi kdo sodil na prvi
pogled.

~~Moderni svet 4 deli 39 1114~~
~~Prvi svet 4 deli 39 1114~~
namenjjen skupne rabi, n. pr. železnica, tramvaj, ~~kinoslikovnice~~
~~vse vrste šole, gledališča, muzeji, veliki restoranti, kavarno,~~
~~menze, bolnica, itd.~~

~~Ka reče to področje prebrala mest. Tosta ravno~~
V vseh teh pogledih je dobilo sodobno življenje izra-
~~zo je videlo da se se v mesteni deli!~~
zito kolektivističen značaj posebno še radi tega ker so se
vpravi ^{silno} tej dobi velika mesta najbolj namnožila, poleg tega
pa se je tudi življenje v manjših podeželskih krajih
~~zubi~~ pogospodilo oziroma bolj točno je dobilo bolj mestni
značaj. Časopisje, zlasti pa automobilizem, kino, radio in elektri-
fikacija, kino in radio so v taki meri odprli mestni kulturi
oziroma civilizaciji pot na deželo, da se količkaj naprednejši
podeželski kraji po načinu življenja kmalu ne bodo mnogo več
ločili od srednjih in tudi nekoliko večjih mest. S tem pa bo
kolektivizacija življenja ki je v mestih tako silno napredo-
vala, da skoraj ne more več svobodno, po svoji osebni volji
in želji skoraj ne more več ganiti, hodi čisto! /razširila tu-
di na deželo.

~~Moderni svet 4 deli 39 1114~~
~~Ka reče to področje prebrala mest. Tosta ravno~~
Moderni svet se vidi v jarni povodni svet,
kaj je vprigod v jame matiku, se po jarni predgrib
uprjo. Ka reče to področje prebrala mest. Tosta ravno
vse vrste šole, gledališča, muzeji, veliki restoranti, kavarno,
menze, bolnica, itd.

IV Idejni preobrat v kolektivistični smeri.

Nekako vzporedno z opisanim razvojem se polagoma pripravljala in vršila tudi v idejnem pogledu prva značilen preobrat v kolektivistični smeri. ‡

~~Sana na sebi je kolektivistična misel že str. 110.~~
~~Utopični romani Moorove, Utopija, Fenelonov Telenaga itd.~~

Pri tem ~~svetu~~ ^{pa} mislim na tiste kolektivistične ali celo komunistične stvari, ki so jih že danes tako mnogi ljudje odlegajo brez pomisleka, z ož uvidom, ker so pri uveljavljanju in obdrževanju osmerani, pa upajo, da se bodo v kolektivizmu spari tako upod same po sebi obrnile na bolje. Za vrsto kolektivističnih idej in stvaritev nj br ve me lodi vel stara utopijska komunistična sklepa Platona, Tom de Moor, Fenelona in drugih utopistov. Nasproti temu pred ne le tiste kolektivistične misli ne deluje, ki se uveljavja na de realne gospodarske in socialne dejeve in opozarja na ni dobe.

IV. Idejni preobrat v kolektivistični smeri.

V zvezi z modernim gospodarskim in socialnim raz-
vojem se je pričela kolektivistična misel že zgodaj pojavlja-
ti.

~~Prva~~ Kolektivistične misel je ni stare. Vredn Enah in trab je Plati

Prvotno je bila ta miselnost povsem utopična. Kolek-
tivistični oziroma komunistini utopični romani.

V zvezi z modernim gospodarskim in socialnim raz-
vojem se kolektivistične misel pričela najprej pojavljati v
romantični ali utopični socializem

Na prvem mestu moramo tu omeniti
Marxa in njegovo nauko. Realnejše je zajel celotni socialni problem mo-
derne dobe Marx s svojim naukom razrednem boju in diktaturi

proletariata, ki vodi v novi komunistični kolektivistični dru-
žabni red. komunistični manifest poni v tem pogledu velike proleta-
rske k smiselnosti plodaj in velike gospodarske in socialne.
Vendar je imel marksistični kolektivizem na splošno

le bolj teoretičen značaj. Praktično pa se je marksistična
socialna demokracija udeleževala in borila za izboljšanje
delavskega položaja tudi že v liberalnem kapitalističnem gospo-
darskem sistemu. Kot bistven sestavni del marksističnega programa
predvsem le zahteva po kolektivizaciji oziroma bolj točno po
podržavljenju važnejših produkcijskih sredstev.

V drugih pogledih pa se kolektivistična ideologija
prvotnega, čistega marksizma povečini ni prijela, ni zajela šir-

31

ših ljudskih plasti.

Po vojski: boljševizem je hotel v prvi dobi uvesti na Rusken popoln komunizem. Viden in Katastrofalen neuspeh tega poskusa je zadal kolektivistični miselnosti hud udarec.

Celo v Rusiji je nastopila doba takozvane Nove ekonomske politike, ki se je že zelo približevala kapitalističnemu gospodarstvu v drugih državah.

Selo

Nadaljni razvoj in nesporni uspeh boljševizma pri delu za obnovo gospodarstva in industrializacijo dežele pa je

kolektivistični

miselnost zopet močno okrepil. *Danes se celo množijo tisti, ki v Rusijo kot tole državo, ki je pohvala, tako tudi delat. Njegovi delavci...*

Kolektivistična miselnost pa se je uveljavila

tudi drugod, in sicer v praktičnem življenju /sašizen in kon-
ski narodni socializem pa zlasti tudi v teoretičnem pojmo-
vanju družbe in družabnega življenja. *Spann* Posebno značilna

je v tem pogledu Spannova univerzalistična sociologija.

Običajna sociologija je bila do najnovejšega

časa individualistična.

sociologija

Tudi biološka in organična šola, ki je poudarjala organični značaj družbe, ni uspela prav razjasniti bistva družbe. Posluževale se je le analogij.

Kot nekak protiutež individualistične sociologije

je nastopila univerzalistična šola, ki ji je izhodišče misel

Aristotelova

+

Kras

Vspoznanje, da je narod oziroma država nekaj samobitnega
 pa dejstvo, da se danes dobršen del vsega našega življenja
 odigrava ravno ^{okoli} vtih, širših družabnih skupin in da pred
 vsem od njih zavisi, kaže, da jaz tičimo kljub vsemu individu-
alizmu dejansko že zelo globoko b kolektivizmu ^{že imamo udeležbo} Kolektivistično
mišljenje in naziranje, ki pridobiva danes med ljudmi vedno
več tal je v veliki meri utemeljeno v stvarnih družabnih pri-
likah v dejstvu, da postaja življenje vsak dan bolj skupna
družabna zadeva. Skratka to mišljenje in streljenje je povsem
neraven izraz resnih družabnih prilik, prav kakor je bil
kolektivizem Prve, začetne dobe utemeljen v takratnih razno-
rah, v takratni vsestranski odvisnosti od družbe.

119

~~Ko smo vse to ugotovili, pa vendar ne smemo prezreti
 da obstoji poleg tega, v resnih življenskih prilikah ute-
 meljenega kolikor toliko kolektivističnega streljenja, še
 drug pretežno čustven kolektivističen ali recimo kar komu-
 nističen pokret, katerega se mnogi ljudje vsejajo prevsem
 čustveno iz nezadovoljstva z obstoječini gospodarskimi in
 družabnimi razmerami. Njegov kolektivizem je bolj~~